

1

Лекс (Дівчина А)

В и не знаєте мене, але бачили моє обличчя. На ранніх знімках наші зображення пікселізували аж до талії — навіть волосся вважалося особливою прикметою, за якою нас можна було впізнати. Але знавцям набридло оберігати нашу історію, тож у затхлих куточках Інтернету легко її знайти. На фотографії, про яку йдеться, ми стоїмо перед будинком на Мур-Вудс-роуд пізнім вересневим вечором. Ми одне за одним вийшли на вулицю й вишикувалися за зростом — а Ной був на руках в Етана, — поки батько вибудовував композицію. Маленькі привиди, зіщулені в яскравому сонці. За нашими спинами, в останніх променях надвечірнього сонця, стояв будинок, і з його вікон і дверей розповзалися тіні. Ми завмерли й дивилися в об'єктив. Здавалося, все буде бездоганно. Але за мить до того, як батько натис на кнопку, Єва стиснула мою руку й повернула до мене личко. На світлині видно, що вона от-от щось скаже, а на моєму обличчі починає з'являтися усмішка. Я не пам'ятаю, що вона сказала, але впевнена: пізніше ми за це заплатили.

Я приїхала до в'язниці десь пополудні. Дорогою слухала старий плейліст під назвою «Гарного дня» — його зібрав для мене Жі-Пе, тож, коли і двигун, і музика змовкли, в авто раптом стало тихо. Я відчинила дверцята. На шосе дедалі більшало машин, і вони шуміли, як океан.

Адміністрація в'язниці зробила коротку заяву на підтвердження смерті моєї матері. Напередодні я читала статті онлайн — всі поверхові, — але кожна по-різному приходила до однаково щасливого завершення. З дітьми Грейсі, деякі з яких вже відмовилися від анонімності, все гаразд. Я сиділа в рушнику на готельному ліжку в компанії страв, які принесли в номер, і сміялася. На сніданок до кави подали стос місцевих газет. Мати була на титульній сторінці, під статтею про різню у фастфуді «Вімпі бургер». Спокійна днина.

У вартість моєї кімнати входив шведський стіл, і я лишалася до останнього, поки не підійшла офіціантка і не сповістила, що їм час готуватися до обіду.

— Сюди заїжджають на обід? — запитала я.

— А так і не скажеш, еге ж? — відказала вона з винуватим виглядом. — Але обід у вартість не входить.

— Усе гаразд, — мовила я. — Дякую. Було дуже смачно.

Коли я починала працювати, моя керівниця Джулія Девлін сказала, що настане час, коли мені набриднуть безкоштовна їжа та алкоголь, коли розтане моє зачарування тарелями з бездоганними канапками, коли я більше не ставитиму будильник, щоб устигнути на готельний сніданок. Девлін мала рацію щодо багатьох речей, але тут вона помилилася.

Я ніколи досі не бувала у в'язницях, але ця не надто відрізнялася від того, що я собі уявляла. За парковкою були білі стіни, увінчані колючим дротом, ніби шипшиною з казки. За стінами над бетонним ровом височіли чотири вежі з сірою фортецею посередині. Материн маленький світ. Я задалеко припаркувалася й мусила подолати море порожнього простору, йдучи по можливості вздовж широких білих ліній. Окрім моєї машини на

парковці стояла лиш одна автівка, а всередині, захопившись за кермо, сиділа літня жінка. Побачивши мене, вона підняла долоню, так ніби ми знали одна одну, і я помахала у відповідь.

Асфальт під ногами починав плавитися. Дійшовши до входу, я відчула, що в мене змок бюстгальтер і спітніла потилиця. Мій літній одяг лишився в нью-йоркській шафі. Англійське літо на моїй пам'яті було тьмяним, тому, щоразу виходячи на вулицю, я дивувалася яскраво-блакитному небу. Вранці мені довелося витратити скількись часу, аби дібрати одяг, так я і застрягла, напіводягнена, перед дзеркалом гардероба: ну не було в ньому одягу на всі випадки життя. Врешті зупинилася на білій сорочці, просторих джинсах, новесеньких кедах і непристойних окулярах. «Не надто життєрадісно?» — запитала я в Олівії, надіславши фотку, але вона була в Італії, на весіллі серед старовинних стін Вольтерри, тож не відповіла.

У в'язниці, як і в будь-якій іншій установі, була стійка реєстратури.

— Вам призначено зустріч? — запитала жінка за стійкою.

— Так, — підтвердила я. — З начальницею.

— З директоркою?

— Звісно. З директоркою.

— Ви Александра?

— Так, це я.

Начальниця в'язниці мала зустріти мене у вестибюлі.

— У суботу пополудні мало персоналу, — пояснила вона, коли ми домовлялися. — І жодних відвідувачів після третьої. Тож має бути тихо.

— Це добре, — схвально відгукнулася я. — Дякую.

— Не варто такого казати, — додала вона, — але це чудовий час для втечі.

Тепер вона йшла коридором, заповнюючи навколишню тишу. Я читала про неї в мережі. Вона була першою жінкою в Британії, яка очолила установу суворого режиму, й дала кілька інтерв'ю після свого призначення на цю посаду. Вона хотіла стати офіцером поліції, але тоді ще діяли жорсткі обмеження за зростом, а їй бракувало якихось п'яти сантиметрів. Однак цього все ж вистачало, аби працювати у в'язниці. Нелогічно, та вона не зважала. На жінці був синій костюм відтінку електрик — я бачила його на фотографіях, розміщених поряд із інтерв'ю, — й дивні вибагливі туфлі, так ніби хтось підказав їй, що вони можуть пом'якшити загальне враження. Вона непохитно вірила в силу реабілітаційних установ. В житті вона здавалася більш утомленою, ніж на світлинах.

— Александро, — сказала начальниця в'язниці й потисла мені руку. — Співчуваю вам, мені шкода.

— А мені — ні, — кинула я. — Тож не переймайтеся. Вона вказала туди, звідки прийшла:

— Мій кабінет — біля зали для відвідувань, — промовила. — Прошу.

Коридор був безособово-жовтим, із потертими плінтусами та вигорілими плакатами про вагітність і медитацію. Наприкінці розташувалися металошукач і конвеєр для речей. Сталеві шафки до самої стелі.

— Проста формальність, — пояснила начальниця. — Принаймні сьогодні не людно.

— Як в аеропорту, — мовила я і пригадала, як два дні тому в Нью-Йорку мій ноутбук та навушники лежали в сірій таці, по сусідству з охайним прозорим пакетом косметики. Для пасажирів, які часто літали, були окремі коридори, тож я завжди проходила без черги.

— Саме так, — погодилася вона. — Точно.

Начальниця виклала вміст кишень на конвеєр і проїшла у рамку металошукача. У неї були перепустка, рожеве віяло і дитячий сонцезахисний крем.

— У мене в родині всі руді, — мовила жінка. — Такі спекотні дні, як оце сьогодні, не для нас.

На перепустці була фотографія. На ній начальниця в'язниці нагадувала підлітка, якому кортіло взятися до роботи. Мої кишені були порожні, тож я одразу пішла крізь рамку.

Всередині також нікого не було. Ми йшли залою для відвідувань. Пластикові столи та прикуті до підлоги стільці чекали наступної зміни. В глибині кімнати зяяли металеві двері без вікон. Десь за ними, подумалося мені, була мати, і та камера, що обмежувала кожен із її нікчемних днів. Поки ми йшли, я торкнулася стільця й подумала про сестру і брата, які в задушливій кімнаті чекали на зустріч із матір'ю. Даліла часто валандалась тут, із різних причин, а Етан приїздив лише раз, хоча й виключно із ввічливості. Потім він написав статтю для «Санді Таймс» під назвою «Складнощі прощення». Складнощів було багато, і всі передбачувані.

Кабінет начальниці розміщувався за іншими дверима. Вона приклала перепустку до стіни та обмацала себе в пошуках ключа. Той лежав у кишені над серцем. В пластиковій рамочці на дармовисику — фотографія зграйки рудих дітей.

— Що ж, — промовила начальниця. — От ми й прийшли.

Офіс був простий: стіни в цяточку, вікно на шосе. Здається, жінці цього бракувало, тож вона додала сюди дерев'яний стіл та офісний стілець і знайшла гроші на дві шкіряні канапи для особливо делікатних розмов. На стіні висіли її сертифікати й мапа Великої Британії.

— Я розумію, ви мене вперше бачите, — почала начальниця, — та я хотіла б дещо сказати, поки до нас не приєднався юрист.

Вона вказала на канапи. Я терпіти не могла сидіти на м'яких меблях на формальних зустрічах: ніколи не знаєш, як його вмотитися. На столі перед нами стояла картонна коробка і лежав тонкий бурий конверт, підписаний іменем матері.

— Сподіваюся, мої слова не здадуться вам непрофесійними, — мовила начальниця в'язниці, — та я пам'ятаю вас і вашу родину з новин. Мої діти були тоді ще зовсім малими. Відтоді я багато думала про ті газетні заголовки, ще до цієї роботи. Мені доводиться з різним стикатися. З тим, що потрапляє до газет, і з тим, що ні. Та навіть досі певні речі дивують, хоч і рідко. Знаєте, мені кажуть: ти такого надивилася, чим тебе можна вразити? Ну, я відмовляюся лишатися байдужою.

Жінка витягла віяло з кишені костюма. Зблизька здавалося, що його зробила дитина. Чи в'язень.

— Вашим батькам вдалося вразити мене, — зізналася вона.

Я дивилася повз. Сонце тупцювалося при вікні, не наважуючись зайти до кімнати.

— Те, що з вами сталося, просто жахливо, — додала начальниця. — Ми всі тут зичимо вам сил впоратися з цим і віднайти рівновагу.

— Повернімося до справи? — запропонувала я.

Наче актор з-за лаштунків, до кабінету зайшов адвокат. Він був у сірому костюмі, життєствердній краватці та пітняві. Коли сідав на канапу, під ним вискнула шкіра.

— Білл, — назвався чоловік і знову встав, щоб потиснути мені руку. Його комірць забруднився на згині

й також посірів. — Я так розумію, — одразу затереვენив Білл, — ви теж юристка?

Він був молодшим, ніж я уявляла. Можливо, навіть молодшим за мене. Ми могли вчитися на одному потоці.

— З корпоративних питань, — відказала я і додала, щоб його підбадьорити: — На заповітах не знаюся.

— Саме тому я тут, — підсумував Білл.

Я схвально всміхнулася.

— Отже! — мовив він, постукавши по коробці. — Це особисті речі. А це — документ. — Посунув конверт до мене по столу, і я розірвала папір. У заповіті мати тремливою рукою написала, що Дебора Грейсі призначає свою доньку, Александру Грейсі, виконавицею заповіту; що майно Дебори Грейсі складається з: по-перше, особистих речей, які зберігаються в Нортвудській в'язниці Її Величності; по-друге, з приблизно двадцяти тисяч фунтів стерлінгів, успадкованих від чоловіка, Чарльза Грейсі, після його смерті; і, по-третє, з нерухомості на Мур-Вудс-роуд, 11, в Голлоуфілді. Все це майно має бути поділене в рівних частинах між живими дітьми Дебори Грейсі.

— Виконавиця заповіту, — видобула я.

— Вона була певна, що обрала правильну людину, — відказав Білл. Я засміялася.

Так і бачу матір у своїй камері. Вона бавиться довгим світлим волоссям, яке відросло аж до колін. Воно таке довге, що на ньому можна сидіти, аби стати родзинкою програми на вечірці. Мати під керівництвом Білла обмірковує свій заповіт. Біллові шкода її. Білл хоче допомогти. Білл знову пітніє. Він стільки всього хоче запитати. Мати, вдаючи розгубленість, тримає ручку. Бути виконавцем чи виконавицею, пояснює Білл, — це навіть почесно. Але також і бюрократичне ярмо, ну, й доведеться спілкуватися з рештою спадкоємців. Мати — її шлунок

роз'їдає рак, тож нагинати нас лишилося всього кілька місяців — точно знає, кого призначити на цю роль.

— Ви не мусите цим займатися, — сказав Білл. — Якщо не хочете.

— Я знаю, — відповіла я, і він стенив плечима.

— Я можу пояснити вам основні моменти, — промовив. — Перелік майна дуже короткий, і багато часу це не відніме. Головне, про що я пам'ятав би на вашому місці, — треба заручитися підтримкою решти спадкоємців. Хай що ви вирішите робити зі спадком, мусите спершу отримати відмашку від братів і сестер.

Завтра пополудні я мала повертатися до Нью-Йорка. Я згадала прохолоду в салоні літака й охайні обіди, які розносять одразу після зльоту. Я вже бачила, як налаштовуюся на переліт, який стирає три попередні дні, коли я затуманювала свідомість алкоголем у вестибюлі готелю, а потім прокидаюся, і навколо теплий вечір, а чорна машина зустрічає мене, щоб доправити додому.

— Я мушу це обміркувати, — мовила я. — Зараз не надто зручний момент.

Білл передав мені шматочок паперу зі своїми номером та прізвищем, написаними на блідих сірих лініях від руки. Бюджет в'язниці візитівок не покривав.

— Чекатиму від вас новин, — додав він. — Якщо ви не візьметесь, мені не завадить порада, до кого звернутися. Може, до когось із решти спадкоємців.

Я уявила собі, як він звертається до Етана, чи Гавріїла, чи Даліли.

— Може, — непевно погодилась я.

— В усякому разі, — сказав Білл, простягаючи мені коробку на долоні, — ось її речі, які зберігалися тут. Я можу віддати їх вам сьогодні.

Коробка була легка.

— Боюся, вони нічого не варті, — додав адвокат. — У неї було кілька заохочувальних купонів — за зразкову поведінку, такого плану, — але за межами в'язниці вони просто пшик.

— От невдача, — видобула я.

— Є ще одне, — втрутилася начальниця в'язниці. — Тіло.

Жінка підійшла до столу й дістала швидкозшивач із пластиковими кишеньками. В кожній із них був каталог чи флаер. Вона розгорнула переді мною теку, як офіціант — меню, і я витріщилася на зловісні шрифти й жалібні обличчя.

— Тут є різні варіанти, — сказала вона й перегорнула сторінку. — Якщо треба. Бюро ритуальних послуг. Тут подекуди розписано детальніше: послуги, домовини, всяке таке. І всі вони місцеві — в радіусі п'ятдесяти миль.

— Боюся, ви неправильно мене зрозуміли, — відповіла на це я. Начальниця згорнула теку на сторінці з флаером, де був зображений леопардовий катафалк. — Ми не забираємо тіло, — прояснила я.

— О, — видав Білл.

Начальниця ж якщо і знітилася, то добре це приховала.

— В такому разі, — сказала вона, — за правилами установи, ми поховаємо вашу матір у безіменній могилі. Вас це влаштовує?

— Так. Мене це влаштовує.

Про зустріч зі мною попросила ще капеланка. Вона запросила мене до каплички для відвідувачів, розташованої на парковці. Одна з помічниць начальниці в'язниці провела мене до приземкуватого сарайчика. Хтось звів над дверима дерев'яний хрест і почепив на вікна кольоровий

глянцевий папір. Дитячі вітражі. Шість рядів лав дивилися на саморобну сцену з вентилятором, кафедрою та фігурою розп'ятого Ісуса.

Капеланка чекала на другій від входу лаві. Коли я зайшла, жінка звелася мені назустріч. Все в ній було круглим і вологим: обличчя в напівтемряві, біла ряса, дві маленькі ручки, якими вона обхопила мою.

— Александро, — сказала капеланка.

— Добридень.

— Мабуть, вам цікаво знати, — завела вона, — чому я хотіла порозмовляти з вами.

Говорила з приязністю, якої спеціально вчаться. Я так і бачила її в конференц-залі дешевого готелю. Вона сидить — бейджик з іменем на грудях — і слухає презентацію про важливість пауз. «Роблячи паузи, ми даємо співрозмовнику можливість висловитися...»

Я чекала.

— В останні роки життя вашої матері я провела з нею багато часу, — нарешті озвалася капеланка. — Я і раніше працювала з нею, але протягом останніх років побачила зміни. Я сподівалася, що це вас розрадить.

— Що мене розрадить зміни в її світогляді? — перепитала я, відчуваючи, що от-от посміхнуса.

— Вона багато писала вам протягом цих років, — вела далі жінка. — Вам, Етанові та Далілі. Я чула про всіх вас. Гавріїла та Ноя. Інколи вона писала Даниїлу та Єві. Втратити дітей — найстрашніше горе для матері. Хай що вона накоїла — втратила забагато. Вона приносила всі листи мені, щоб я виправила помилки й перевірила адреси. Ви не відповідали, тож їй постійно здавалося, що ми написали на конверті щось не те.

Від глянцевого паперу в прохід між рядами відстрибнув сонячний зайчик. Я думала, що прикрашати вікна

змусили ув'язнених. Тепер же уявляю, як капеланка після роботи завітчує своє королівство.

— Я хотіла порозмовляти з вами про прощення, — оголосила вона. — Коли ви прощаєте винуватцям вашим, Отець наш, що на небесах, також прощає вас.

Жінка поклала долоню мені на коліно. Тепло її руки просочилося крізь джинси, як тепла рідина.

— Але якщо ви не прощаєте іншим їхніх гріхів, — пояснювала вона, — Бог не прощає вам ваших.

— Прощення, — сказала я, і слово застрягло мені в горлі. Я досі посміхалася.

— Ви отримали їх? — запитала капеланка. — Ті листи?

Так, я їх отримала. Я попросила тата — справжнього батька, як ви розумієте, а не те чудовисько, що немов гниль у моїх кістках¹, — знищити їх усі. Їх було легко вирізнити. Вони приходили перезаклеєними і зі штампом-попередженням: повідомлення від в'язня Нортвудської в'язниці Її Величності.

Невдовзі після мого двадцять першого дня народження, коли я приїхала додому під час університетських канікул, тато зізнався, що не зробив так, як я просила, і виніс мені коробку з усіма тими довбаними листами.

— Я просто подумав, — сказав він, — що в майбутньому тобі може бути цікаво, тож...

Мабуть, то були зимові канікули, бо гриль тримали в сарайчику. Тато допоміг мені вивезти його надвір, і ми стояли в пальтах — він із люлькою, а я з чашкою чаю, — відправляючи папір у вогонь.

— Думаю, — відказала я капеланці, — тут зовсім інша історія. Є певні сюжети — їх багато, — які закручуються

¹ Алюзія на Прип. 12:4 (всі цитати з Біблії подаються у перекладі Івана Хоменка).

навколо відвідувань у в'язниці. Той, хто всередині, чекає на когось, хто зовні. Вони чекають, що хтось прийде і пробачить їм. Відвідувач роками обмірковував те, що сталося. Він не може вирішити, приходити чи ні. Але зрештою приходить. Зазвичай це батько або мати і їхня дитина чи нападник та жертва — по-всякому буває. Але вони таки наважуються. Між ними стається розмова. І навіть якщо відвідувач не прощає винного, останній має щось із того. Але річ у тім, що моя мати померла. А я так і не навідала її.

Я відчула принизливе бажання заплакати і опустила сонцезахисні окуляри, щоб це приховати. Капеланка перетворилася на білу примару в темряві.

— Даруйте, я нічим не можу вам допомогти, — промовила я абсурдну фразу й позадкувала вздовж ряду.

Сонце нарешті почало блякнути, і тепер можна було випити. Я уявила собі бар у готелі й перший келих, від якого важніють кінцівки. На мене чекала помічниця начальниці в'язниці.

— Ви все? — запитала вона.

На асфальті лежали довгі тіні, і, коли я наблизилася до неї, вони злилися в одного дивного звіра. Мабуть, у неї закінчилася зміна.

— Так, — відповіла я. — Я вже піду.

В машині я перевірила телефон.

«Надто життєрадісно? — писала Олівія. — Таке існує взагалі?»

Я відкрила коробку з речами матері, яка стояла в мене на колінах. Вінегрет мотлоху. Там була Біблія — очікувано. Була щітка для волосся. Ще дві липкі від скотчу вирізки з журналів. На одній — реклама відпустки в Мексиці, на іншій — реклама підгузків із рядочком рівенько викладених на білій ковдрі дітей. Була також ви-